

Prekentekest: Matt 5,20-26

²⁰ Jeg sier dere: Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseernes, kommer dere aldri inn i himmelriket. ²¹ Dere har hørt det er sagt til forfedrene: 'Du skal ikke slå i hjel. Den som slår i hjel, skal være skyldig for domstolen.' ²² Men jeg sier dere: Den som blir sint på sin bror, skal være skyldig for domstolen, og den som sier til sin bror: 'Din idiot!' skal være skyldig for Det høye råd, og den som sier: 'Din ugudelige narr!' skal være skyldig til helvetes ild.

²³ Om du bærer offergaven din fram til alteret og der kommer til å tenke på at din bror har noe imot deg, ²⁴ så la gaven ligge foran alteret og gå først og bli forlikt med din bror. Så kan du komme og bære fram offergaven din! ²⁵ Skynd deg å komme overens med motparten din mens du ennå er sammen med ham på veien. Ellers vil motparten din overgi deg til dommeren, og dommeren til vakten, og du blir kastet i fengsel. ²⁶ Sannelig, jeg sier deg: Du slipper ikke ut derfra før du har betalt til siste øre.

Slik lyder det hellige evangelium.

Vi skal altså i dag til det Israel som nå opplever krig, og der mange blir ofre på begge sider av striden. Våre tanker og bønner går i dag til de mange som lider under dette, og som i dagene som kommer blir rammet. Måtte freden få en sjanse. Vi skal i dag til det samme landområdet i Midtøsten, men til en annen tid. Jesus holdt sin bergpreken. Han snakket om det dagsaktuelle begrepet forsoning. «Om du bærer offergaven din fram til alteret og der kommer til å tenke på at din bror har noe imot deg, så la gaven ligge foran alteret og gå først og bli forlikt med din bror.» Det handler om forsoning. Likevel er det ikke uforsonlighet mellom folkegrupper, religiøse eller politiske grupperinger som er tema, og heller ikke krig som det israelere og palestinerne opplever i dag, men uforsonlighet mellom kristne disipler. Jesus talte om livet i Guds rike – hva som gjelder for disipler. Jesus taler til folk som oss om det aller viktigste: Hva skal til for å komme inn i himmelriket? Hvordan bli rettferdig for Gud?

Det bibelordet vi har hørt er altså hentet fra Bergprekenen. I Bergprekenen tar Jesus et oppgjør med fariseernes og de skriftlærdes holdning til Guds bud. Den gangen som i dag ser vi at det er uenighet om hvordan en skal forholde seg til det som står skrevet. For noen ti-år siden dreide uenigheten seg til dels om hva bibelordene sier om konkrete etiske spørsmål. Men også med årene enda mer om det som Skriften begrunner ut fra eviggyldige sannheter, som skapelsen og det nye livet i Kristus, faktisk er Guds vilje for mennesker av i dag.

Dette er et høyaktuelt spørsmål. Hvordan skal vi som Kristi kirke møte nye trender og holdninger som ikke har rot i kristen tro? Er det med aksept og tilpasning, eller skal kirken være en motkultur? Den endringen vi har sett innen eksempelvis kirkens syn på samlivsetikk, vitner vel mer om tilpasning til trender, enn et kirkelig korrektiv ut fra Guds ord?

Men en slik spenning mellom, på den ene siden hva mennesker kan klare og ønsker å leve etter, og på den andre siden Guds strenge krav, er ikke av ny dato. Fariseerne og de skriftlærde kjente på utfordringer i forhold til å forkynne Guds lov og bud i sin samtid.

De skriftlærde var teologer med utdannelse, og fariseerne var lekmenn som gjerne ville leve rett etter den loven de hadde fått gjennom Moses. De la til grunn at det faktisk var mulig å leve etter budene, for ellers ville Gud ikke ha gitt dem loven. De tenkte som så at budene måtte konkretiseres og tilpasses nye forhold etter som tidene forandret seg. Det var en godt innarbeidet tradisjon for dette. Fariseerne og de skriftlærde ble en slags eksperter på å tolke loven i pakt med tradisjonen og tiden de levde i.

Noen ganger kom de med tillegg til bud og regler som folk måtte følge, men de moralske kravene i Guds lov gjorde de lettere oppnåelig og mindre omfattende. Deres tolkninger var like så liberale som deres samtid tillot at de var, derfor slakket de kort og godt av på noen av kravene, eller vi kan si tilpasset dem til hva det kunne forventes at folk på deres tid kunne leve opp til hvis de jobbet for det.

Jesus sa om disse religiøse lederne at de var blinde veiledere som avsiler myggen, men sluker kamelen. (Matt 23,24) De var med andre ord opptatt av de mindre viktige tingene, mens det som veier tyngst i Moseloven ble forsømt.

I vårt avsnitt av Bergprekenen, innledet Jesus med ordene: «Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve loven eller profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.» 5,17. Der de skriftlærde og fariseerne hadde begrenset budenes omfang, utvidet Jesus dem, og der de hadde gitt vide tillatelser og friheter, begrenset Jesus deres tillatelser. Jesus radikaliserste loven. Han forkynte loven slik Gud opprinnelig hadde tenkt og slik budene opprinnelig var ment. Det eneste budet som hos Jesus ble lempeligere, var sabbatsbudet. (Mark 2,27)

Fariseerne tenkte nedenfra – hva som var mulig å klare for mennesker. Jesus tenkte ovenfra, hva som var rett for Gud. Jesus kunne si: «Dere har hørt det er sagt ..., men jeg sier dere.» Jesus talte med en hittil uhørt autoritet. Han talte ikke som fariseerne og de skriftlærde som hadde meninger om det ene og det andre. Han sa ikke som profetene i gammel tid: «Så sier Herren». I stedet sa Jesus: «Jeg sier dere». Jesus talte i sin egen autoritet. Jesus talte slik bare Gud kunne tale.

Og hvordan talte Jesus? Jo, Guds vilje lar seg ikke tilpasse det som folk til enhver tid kan strekke seg mot å leve opp til. Guds vilje er ikke og var ikke at hans folk skulle tilpasse seg tidens rådende normer. Guds folk skulle være et annerledes folk. Helt tilbake til patriarkenes tid utvalgte Gud seg et folk som skulle være hans eiendom, det skulle være et utskilt og et annerledes folk, et hellig folk. Gud ga dette folket sin lov. Gud ga dette folket sine normer. Slik skulle de leve.

Historien viste at israelsfolket sviktet Guds bud og de brøt med Guds vilje. De ville være som de andre. De kom til å tilpasse seg mer enn de skilte seg ut.

På Jesus tid var fariseerne og de skriftlærde gode moralske mennesker som la vekt på å leve rett og vie sine liv til Gud. Deres prosjekt var å forbedre mennesker slik de var ut fra sin menneskelige natur til å etterleve deres tolkning av Guds krav. Det var kanskje godt ment, men den rettferdigheten som Jesus etterspør, fant han verken hos fariseerne, de skriftlærde, eller hos noe menneske. For slik ethvert menneske er i seg selv etter naturen, er det forlatt. Det er den mørke bakgrunnen. Ingen kan svare for seg og bestå foran Guds domstol i kraft av sin egen rettferdighet. Vår menneskelige natur er uhelbredelig forlatt. Den kan ikke forbedres til å bli rettferdig for Gud.

Hvordan blir så et menneske rettferdig for Gud? Det må skje en ny fødsel. Jesus sa til Nikodemus: «Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.» Det livet vi fikk i dåpen, ble gitt oss for at vi skal leve det ut i troen. Herrens bud og formaninger viser oss hvordan vi skal leve det nye livet som kristne. Følger vi budene, er vår samvittighet bundet i Guds ord og loven står skrevet i våre hjerter. Følger vi dem ikke, så er samvittigheten en høyst feilbarlig rettesnor som lett sløves, og det går en bred vei bort fra vår Frelser og Herre. Det nye livet, som hører himlen til, settes til side, men det gamle som vi skulle legge av, leves ut og syndsbekjennelsen uteblir.

I dag finnes det så mange veier å velge mellom. Møtet mellom Jesus og datidens religiøse lederskap har vist oss at der Guds ord og religiøse retninger står mot hverandre, der er det Guds ord som er eneste og øverste rettesnor og norm. Ingen nyetablert praksis kan rukke ved det. Vi kalles som kirke og enkeltmennesker til å søke tilbake til visdommen i Guds ord og leve etter den. For Gud vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne. (1Tim 2,4; 2Pet 3,9)

På korset sante Jesus vår synd. I våre gudstjenester siteres 1Joh 1,9 etter syndsbekjennelsen: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett.» Det kalles det salige bytte: Jesus får din og min synd idet vi bekjenner den, og vi får hans rettferdighet av ren nåde.

I verden finnes det så mange som kan gi oss det ene og det andre, men vil vi til himmelen er det bare Jesus som teller. Bare Jesus kan gi et menneske den rettferdighet som langt overgår de skriftlærdes og fariseernes. Den som lever i samfunn med Jesus har hans rettferdighet tilregnet sitt eget liv av bare nåde.

Men et liv i tro innebærer også vår forpliktelse: I dagens bibeltekst ber Jesus sine disipler leve forsonet med Gud og forsonet med hverandre. Våpenhuset kalles inngangen til kirken. Der legger vi fra oss våre våpen. Så skal vi også søke forsoning og gjøre opp vår sak med Gud og medmennesker. La oss minnes det hver gang vi passerer våpenhuset. Kirken er et hellig rom, og vi er kalt til å være et hellig folk som er Guds eiendom.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.